

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 3. marca 2022 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Spoločná politika v oblasti azylu a prisťahovalectva – Normy, ktoré musia spĺňať štátni príslušníci tretích krajín alebo osoby bez štátneho občianstva, aby mohli požívať medzinárodnú ochranu – Smernica 2004/83/ES – Článok 12 – Vylúčenie z postavenia utečenca – Osoba bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu zaregistrovaná v agentúre Organizácie Spojených národov (pre pomoc a prácu v prospech palestínskych utečencov na Blízkom východe) (UNRWA) – Podmienky pre dovolávanie sa smernice 2004/83/ES *ipso facto* – Zánik ochrany alebo pomoci UNRWA“

Vo veci C-349/20,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Súd prvého stupňa (oddelenie pre azyl a prisťahovalectvo), (Spojené kráľovstvo)] z 29. júla 2020 a doručený Súdnemu dvoru 29. júla 2020, ktorý súvisí s konaním:

NB,

AB

proti

Secretary of State for the Home Department

za účasti:

United Nations High Commissioner for Refugees (UK),

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predsedníčka druhej komory A. Prechal, vykonávajúca funkciu predsedu tretej komory, sudcovia J. Passer, F. Biltgen, L. S. Rossi (spravodajkyňa) a N. Wahl,

generálny advokát: G. Hogan,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

* Jazyk konania: angličtina.

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- AB a NB, v zastúpení: A. Vasicht, solicitor, R. Husain, QC, E. Mitchell a G. Capel, barristers, R. Toal a T. Tridimas, barristers,
- Secretary of State for the Home Department, v zastúpení: T. Lindsay, splnomocnený zástupca,
- United Nations High Commissioner for Refugees (UK), v zastúpení: S. Mobley, solicitor, M. Demetriou, QC, a T. Johnston, barrister,
- nemecká vláda, v zastúpení: R. Kanitz a J. Möller, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: C. Ladenburger a A. Azéma, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 6. októbra 2021,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 12 ods. 1 písm. a) smernice Rady 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany (Ú. v. EÚ L 304, 2004, s. 12; Mim. vyd. 19/007, s. 96).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi NB a AB, osobami bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu, a Secretary of State for the Home Department (minister vnútra, Spojené kráľovstvo) vo veci zamietnutia žiadosti o medzinárodnú ochranu, ktorú podali NB a AB, týmto ministrom.

Právny rámec

Medzinárodné právo

Ženevský dohovor

- 3 Dohovor o právnom postavení utečencov, podpísaný v Ženeve 28. júla 1951 [*Zbierka zmlúv Organizácie Spojených Národov*, zv. 189, s. 150, č. 2545 (1954)], nadobudol účinnosť 22. apríla 1954. Tento Dohovor bol doplnený a zmenený Protokolom týkajúcim sa právneho postavenia utečencov, ktorý bol prijatý v New Yorku 31. januára 1967 a vstúpil do platnosti 4. októbra 1967 (ďalej len „Ženevský dohovor“).
- 4 Článok 1 D Ženevského dohovoru stanovuje:
„Tento dohovor sa nevzťahuje na osoby, ktoré v súčasnosti majú ochranu alebo pomoc iných orgánov alebo odborných organizácií Organizácie Spojených národov, než je Úrad Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov.“

Ak takáto ochrana alebo pomoc z akýchkoľvek dôvodov zanikla bez toho, aby sa o postavení týchto osôb definitívne rozhodlo podľa platných uznesení Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov, vzťahujú sa na ne *ipso facto* ustanovenia tohto dohovoru.“

Agentúra Organizácie Spojených národov (pre pomoc a prácu v prospech palestínskych utečencov na Blízkom východe) (UNRWA)

- 5 Rezolúciou č. 302 (IV) Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov z 8. decembra 1949 o pomoci utečencom z Palestíny bola zriadená agentúra Organizácie Spojených národov (pre pomoc a prácu v prospech palestínskych utečencov na Blízkom východe) [*United Nations Relief and Works Agency (for Palestine Refugees in the Near East)* (UNRWA)]. Jej úlohou je prispievať k dobrým životným podmienkam a humánnemu rozvoju palestínskych utečencov.
- 6 Podľa bodov VII.C a VII.E koordinovaných pokynov UNRWA týkajúcich sa spôsobilosti a pokynov na registráciu oblasť pôsobenia UNRWA zahŕňa päť oblastí, a to Pásmo Gazy, Západný breh Jordánu (vrátane Východného Jeruzalema), Jordánsko, Libanon a Sýriu.

Právo Únie

Smernica 2004/83

- 7 Odôvodnenia 3, 10 až 12, 16, 17 a 38 smernice 2004/83 stanovujú:
 - „(3) Ženevský dohovor a protokol poskytujú základný kameň pre medzinárodný právny režim na ochranu utečencov.
 - ...
 - (10) Táto smernica rešpektuje základné práva a dodržiava zásady uznávané najmä Chartou základných práv Európskej únie. Táto smernica sa snaží predovšetkým o zaistenie plného rešpektovania ľudskej dôstojnosti a práva na azyl žiadateľov o azyl a ich sprevádzajúcich rodinných príslušníkov.
 - (11) Pokiaľ ide [o] zaobchádzanie s osobami, na ktoré sa táto smernica vzťahuje, členské štáty sú viazané záväzkami na základe dokumentov medzinárodného práva, ktorých sú stranou a ktoré zakazujú diskrimináciu.
 - (12) Pri vykonávaní tejto smernice členské štáty by mali zohľadňovať hlavne „maximálne záujmy detí“.
 - ...
 - (16) Mali by sa stanoviť minimálne pravidlá pre definíciu a obsah postavenia utečenca s cieľom usmernenia príslušných vnútroštátnych orgánov členských štátov pri uplatňovaní Ženevského dohovoru.
 - (17) Potrebné je zaviesť spoločné kritériá pre uznanie žiadateľov o azyl ako utečencov v zmysle článku 1 Ženevského dohovoru.

...

(38) V súlade s článkom 3 Protokolu o postavení Spojeného kráľovstva a Írska, pripojeného k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o založení Európskeho spoločenstva, Spojené kráľovstvo [Veľkej Británie a Severného Írska] oznámilo listom z 28. januára 2002, svoje želanie podieľať sa na prijatí a uplatňovaní tejto smernice.“

8 Článok 1 tejto smernice stanovuje:

„Účelom tejto smernice je stanoviť minimálne ustanovenia pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo ako osôb, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu a obsah poskytovanej ochrany.“

9 Podľa článku 2 písm. c) až e) uvedenej smernice:

„Na účely tejto smernice:

...

c) ‚utečenec‘ znamená štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý pre oprávnenej obave pred prenasledovaním z rasových, náboženských dôvodov, dôvodov štátnej príslušnosti, politických dôvodov, z dôvodu zastávania určitého politického názoru alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine, nemôže prijať alebo v dôsledku uvedených obáv odmieta ochranu tejto krajiny; alebo osobu bez štátneho občianstva, ktorá sa nachádza mimo štátu svojho doterajšieho obvyklého pobytu z dôvodov ako je uvedené vyššie alebo ktorá sa tam vzhľadom na uvedené obavy nemôže alebo nechce vrátiť a na ktorú sa neuplatňuje článok 12;

d) ‚postavenie utečenca‘ znamená uznanie členským štátom štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osoby bez štátneho občianstva za utečenca;

e) ‚osoba oprávnená na doplnkovú ochranu‘ znamená štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osobu bez štátneho občianstva, ktorá nie je oprávnená ako utečenec, ale vzhľadom, ku ktorej boli preukázané podstatné dôvody domnievať sa, že dotknutá osoba v prípade, ak by bola vrátená do svojej krajiny pôvodu alebo v prípade osoby bez štátneho občianstva do krajiny svojho doterajšieho obvyklého pobytu, čelila by reálnemu riziku utrpenia vážneho bezprávia, ako je definované v článku 15 a na ktorú sa neuplatňuje článok 17 odsek 1 a 2 a nemôže prijať alebo v dôsledku takéhoto rizika odmieta ochranu tejto krajiny.“

10 Článok 4 smernice 2004/83 s názvom „Posudzovanie skutočností a okolností“ znie:

„1. Členské štáty môžu považovať za povinnosť žiadateľa predložiť čo možno najskôr všetky dôkazy potrebné na zdôvodnenie žiadosti o medzinárodnú ochranu. V spolupráci so žiadateľom povinnosťou členského štátu je posúdiť príslušné zložky žiadosti.

...

3. Posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu sa má vykonať na individuálnom základe a zahŕňa zohľadnenie:

- a) všetkých príslušných skutočností, pokiaľ sa týkajú krajiny pôvodu v čase prijatia rozhodnutia o žiadosti, vrátane zákonov a nariadení krajiny pôvodu a spôsobu, ktorým sú uplatňované;
- b) príslušných vyhlásení a dokumentácie predloženej žiadateľom vrátane informácií o tom, či žiadateľ bol alebo môže byť predmetom prenasledovania alebo vážneho bezprávia;
- c) jednotlivého postavenia a osobných okolností žiadateľa, vrátane faktorov takýchto ako pôvod, pohlavie a vek, s cieľom posúdenia, či na základe osobných okolností žiadateľa, činy, ktorým bol alebo mohol byť žiadateľ vystavený, by predstavovali prenasledovanie alebo vážne bezprávie;

...“

11 Článok 12 uvedenej smernice, nazvaný „Vylúčenie“, vo svojom ods. 1 písm. a) stanovuje:

„Štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátneho občianstva je vylúčená z postavenia utečenca, ak:

- a) spadá do rozsahu článku 1 D Ženevského dohovoru, týkajúceho sa ochrany alebo pomoci od orgánov alebo agentúr Organizácie Spojených národov iných ako Úradu Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov. Ak takáto ochrana alebo pomoc z akéhokoľvek dôvodu zanikla bez toho, aby sa o postavení týchto osôb definitívne rozhodlo v súlade s príslušnými uzneseniami Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov, tieto osoby budú oprávnené *ipso facto* na výhody z ustanovení tejto smernice.“

Smernica 2011/95/EÚ

12 Odôvodnenia 1 a 50 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (Ú. v. EÚ L 337, 2011, s. 9) stanovujú:

„(1) [Smernica 2004/83] by sa mala podstatným spôsobom zmeniť a doplniť. Z dôvodu prehľadnosti je vhodné uvedenú smernicu prepracovať.“

...

(50) V súlade s článkami 1, 2 a článkom 4a ods. 1 Protokolu (č. 21) o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k ZEÚ a k ZFEÚ, a bez toho, aby bol dotknutý článok 4 uvedeného protokolu, sa tieto členské štáty nezúčastňujú na prijatí tejto smernice a nie sú ňou viazané, ani nepodliehajú jej uplatňovaniu.“

13 Článok 12 tejto smernice s názvom „Vylúčenie“ vo svojom ods. 1 písm. a) stanovuje:

„Štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátneho občianstva je vylúčená z postavenia utečenca, ak:

a) patria do rozsahu pôsobnosti článku 1 písm. D Ženevského dohovoru, ktorý sa týka ochrany alebo pomoci od orgánov alebo agentúr Organizácie Spojených národov iných ako Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov. Ak takáto ochrana alebo pomoc z akéhokoľvek dôvodu zanikla bez toho, aby sa o postavení týchto osôb definitívne rozhodlo v súlade s príslušnými uzneseniami Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov, tieto osoby budú oprávnené *ipso facto* na výhody z ustanovení tejto smernice“.

14 Podľa článku 40 uvedenej smernice s názvom „Zrušenie“:

„Smernica [2004/83] sa zrušuje pre členské štáty viazané touto smernicou s účinnosťou od 21. decembra 2013 bez toho, aby boli dotknuté povinnosti členských štátov týkajúce sa lehoty na transpozíciu smernice do vnútroštátneho práva stanovenej v prílohe I časti B.

Odkazy na zrušenú smernicu sa pre členské štáty viazané touto smernicou považujú za odkazy na túto smernicu a znejú v súlade s tabuľkou zhody uvedenou v prílohe II.“

Smernica 2013/32/EÚ

15 Odôvodnenie 18 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany (Ú. v. EÚ L 180, 2013, s. 60) stanovuje:

„Je v záujme členských štátov aj žiadateľov o medzinárodnú ochranu, aby sa o žiadosti o medzinárodnú ochranu rozhodlo čo najskôr bez toho, aby bolo dotknuté vykonanie primeraného a úplného posúdenia.“

16 Článok 2 tejto smernice uvádza:

„Na účely tejto smernice:

...

c) „žiadateľ“ znamená štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osobu bez štátnej príslušnosti, ktorí podali žiadosť o medzinárodnú ochranu, v súvislosti s ktorou ešte nebolo prijaté konečné rozhodnutie;

...

f) „rozhodujúci orgán“ znamená akýkoľvek kvázi súdny alebo správny orgán v členskom štáte zodpovedný za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu s právomocou prijímať rozhodnutia v prvom stupni o takýchto prípadoch;

...“

17 Článok 46 uvedenej smernice stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby žiadatelia mali právo na účinný opravný prostriedok pred súdom proti:

a) rozhodnutiu o ich žiadosti o medzinárodnú ochranu vrátane rozhodnutia:

i) považovať žiadosť za neopodstatnenú v súvislosti s postavením utečenca a/alebo postavením osoby s doplnkovou ochranou;

...

...

3. V záujme dosiahnutia súladu s odsekom 1 členské štáty zabezpečia, aby účinný opravný prostriedok zahŕňal posúdenie skutkových aj právnych otázok v plnom rozsahu *ex nunc* vrátane prípadného posúdenia potrieb medzinárodnej ochrany podľa [smernice 2011/95], a to aspoň v rámci konania o opravnom prostriedku pred súdom prvého stupňa.

...“

Právo Spojeného kráľovstva

18 Smernica 2004/83 bola do britského práva prebratá prostredníctvom Refugee or Person in Need of International Protection (Qualification) Regulations 2006 [(kvalifikačné) nariadenie z roku 2006 o utečencoch alebo osobách, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu (S. I. 2006/2525, ďalej len „nariadenie z roku 2006“)] a Immigration Rules (the 2006 Regulations) [pravidlá pre prisťahovalectvo z roku 2006].

19 Článok 2 nariadenia z roku 2006 stanovuje:

„utečenec“ je osoba, ktorá spadá do pôsobnosti článku 1 A Ženevského dohovoru a nevzťahuje sa na ňu článok 7.“

20 Podľa článku 7 ods. 1 tohto nariadenia:

„Osoba nie je utečencom, ak patrí do oblasti pôsobnosti článku 1 D, 1 E alebo 1 F Ženevského dohovoru.“

21 Článok 339AA pravidiel z roku 2006 pre prisťahovalectvo znie:

„Tento článok sa uplatňuje, ak sa minister vnútra uistí, že osoba mala byť alebo je vylúčená z postavenia utečenca podľa článku 7 nariadenia z roku 2006 o utečencoch alebo osobách, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

22 NB žije v Spojenom kráľovstve so svojím manželom a ich piatimi maloletými deťmi, z ktorých AB je od októbra 2015 ťažko zdravotne postihnuté. Všetci rodinní príslušníci, ktorí predtým bývali v utečeneckom tábore Al Bass (Libanon), sú registrovaní v UNRWA, s výnimkou H, najmladšieho z nich vo veku sedem mesiacov ku dňu prijatia rozhodnutia vnútroštátneho súdu.

- 23 Svojou žalobou sa žalobcovia vo veci samej predovšetkým domáhajú priznania postavenia utečenca na základe článku 1 D Ženevského dohovoru, na ktorý odkazuje článok 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83, pričom tvrdia, že ako osoby bez štátneho občianstva, ktoré predtým využili ochranu alebo pomoc UNRWA, sa môžu dovolávať na základe druhého odseku uvedeného článku 1 D *ipso facto* postavenia utečenca, pokiaľ táto ochrana alebo pomoc zanikla z dôvodov vymykajúcich sa ich vlastnej kontrole a nezávislých od ich vôle („začleňujúce ustanovenie“). V tomto kontexte žalobcovia vo veci samej tvrdia, že sa na nich vzťahuje toto začleňujúce ustanovenie jednak z dôvodu neschopnosti UNRWA zabezpečiť pomoc deťom s ťažkým zdravotným postihnutím v súlade s úlohou, ktorá jej bola zverená, a jednak z dôvodu závažnej diskriminácie, ktorej bol AB vystavený v Libanone v dôsledku svojho zdravotného postihnutia.
- 24 V tejto súvislosti uvádzajú, že AB nemal v tábore Al Bass prístup ku vzdelávaniu, ani k lekárskej starostlivosti, ktoré by boli prispôbené jeho potrebám. Z dôvodu svojho zdravotného postihnutia boli AB a jeho súrodenci údajne vystavení hrubému správaniu zo strany okolitej komunity, čo malo negatívny vplyv na duševné zdravie a život celej rodiny. Túto situáciu údajne zhoršujú obzvlášť neisté životné podmienky v tábore, diskriminácia, ktorej sú vystavení Palestínčania so zdravotným postihnutím s bydliskom v Libanone vo všeobecnosti, ako aj zhoršenie sociálno-ekonomickej situácie Libanonu počas posledných rokov.
- 25 V tomto rámci žalobcovia vo veci samej uvádzajú, pričom odkazujú na rozsudok z 19. decembra 2012, Abed El Karem El Kott a i. (C-364/11, EU:C:2012:826), že závažnú diskrimináciu, akej je AB v prejednávanej veci vystavený, možno vzhľadom na vyššie uvedené prvky považovať za dôvod, ktorý ho prinútil opustiť oblasť pôsobenia UNRWA. Dodávajú, že diskriminácia vyplývajúca zo svojvoľného odmietnutia zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím prístup ku zdravotnej starostlivosti a ku vzdelávaniu môže spôsobiť vážnu ujmu dieťaťu, ktoré je jej obeťou, a môže dokonca spadať pod pojem „prenasledovanie“. Existencia takéhoto prenasledovania sa totiž musí posudzovať s náležitým zohľadnením osobitnej zraniteľnosti detí, ktorá sa v tomto prípade zvýšila zhoršením situácie v Libanone, ako aj najlepšieho záujmu dieťaťa, nielen pokiaľ ide o AB, ale aj o jeho súrodencov. Vzhľadom na tieto úvahy sa žalobcovia vo veci samej domnievajú, že opustili Libanon, a teda prestali využívať ochranu alebo pomoc UNRWA z objektívnych dôvodov vymykajúcich sa ich kontrole.
- 26 Minister vnútra spochybňuje právo žalobcov vo veci samej na to, aby im bolo priznané *ipso facto* postavenie utečenca. Hoci pripúšťa, že AB bol skutočne obeťou diskriminácie na základe svojho zdravotného postihnutia, uvádza, že táto diskriminácia nedosahuje úroveň potrebnú na to, aby sa považovala za prenasledovanie. Okrem toho tvrdí, že AB využíval dostatočnú pomoc v Libanone a bude ju využívať aj po návrate. Minister vnútra v tejto súvislosti poukazuje na existenciu strediska včasnej starostlivosti pôsobiaceho v tábore Al Bass pod vedením mimovládnej organizácie, ktorá podľa jeho názoru poskytuje pomoc zdravotne postihnutým deťom, ktoré tam žijú. Napokon tvrdí, že žalobcovia vo veci samej nepreukázali prípadnú nemožnosť využiť vzdelávanie a pomoc poskytovanú takýmito mimovládnymi organizáciami a v dôsledku toho dôvody vymykajúce sa ich kontrole, ktoré im zabránili pokračovať vo využívaní pomoci alebo ochrany UNRWA v Libanone.
- 27 Vnútroštátny súd sa domnieva, že na to, aby bolo možné určiť, či žalobcovia vo veci samej môžu *ipso facto* získať postavenie utečenca na základe skutkových okolností, ktoré predložili, treba najskôr objasniť otázku, či sa zánik ochrany alebo pomoci poskytovanej agentúrou UNRWA musí preskúmať výlučne na základe situácie ku dňu ich odchodu, alebo či ide o preskúmanie, ktoré dodatočne alebo alternatívne zahŕňa posúdenie okolností, ku ktorým prípadne došlo po tomto

dátume. Okrem toho sa pýta, komu v tejto súvislosti prináleží dôkazné bremeno. Napokon sa snaží získať vysvetlenia, pokiaľ ide o relevantné skutočnosti, ktoré môžu preukázať takýto zánik ochrany alebo pomoci poskytovanej UNRWA.

- 28 Za týchto podmienok First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Súd prvého stupňa (oddelenie pre azyl a prístahovalectvo) (Spojené kráľovstvo)] rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„Pri posudzovaní, či došlo k zániku ochrany alebo pomoci zo strany UNRWA v zmysle druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice [2004/83] Palestínčanovi bez štátneho občianstva zaregistrovanému v UNRWA, pokiaľ ide o pomoc poskytovanú osobám so zdravotným postihnutím:

1. Zohľadňujú sa pri tomto posúdení výlučne len minulé okolnosti, ktoré údajne mali donútiť žiadateľa, aby opustil oblasť pôsobenia UNRWA, v čase, keď túto oblasť opustil, alebo ide aj o posúdenie *ex nunc*, do budúcnosti, teda či žiadateľ môže v súčasnosti využívať takúto ochranu alebo pomoc?
2. V prípade, ak je odpoveď na prvú otázku v tom zmysle, že posúdenie zahŕňa aj posúdenie do budúcnosti, je legitímne analogicky vychádzať z ustanovenia článku 11 o skončení, že ak žiadateľ dokáže preukázať v minulosti existujúci kvalifikačný dôvod, na základe ktorého opustil oblasť UNRWA, prináleží členskému štátu, aby preukázal, že takýto dôvod už viac neexistuje?
3. Je potrebné na to, aby na odchod takejto osoby existovali objektívne opodstatnené dôvody súvisiace s ochranou alebo pomocou poskytovanou zo strany UNRWA, preukázať úmyselné spôsobilie ujmy alebo odmietnutie poskytnutia pomoci (konaním alebo opomenutím konať) zo strany UNRWA alebo štátu, v ktorom pôsobí?
4. Je relevantné zohľadniť pomoc poskytnutú týmto osobám aktérmi občianskej spoločnosti, akými sú mimovládne organizácie?“

Konanie na Súdnom dvore

- 29 Spojené kráľovstvo 31. januára 2020 opustilo Európsku úniu. V súlade s článkom 86 ods. 2 Dohody o vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie a Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Ú. v. EÚ C 384 I, 2019, s. 1) má Súdny dvor naďalej právomoc rozhodovať o návrhoch súdov Spojeného kráľovstva podaných pred skončením prechodného obdobia. Podľa článku 126 tejto dohody sa toto prechodné obdobie skončí 31. decembra 2020.
- 30 Okrem toho podľa článku 89 ods. 1 uvedenej dohody, pokiaľ ide o uvedené návrhy, rozsudky a uznesenia Súdneho dvora vyhlásené pred koncom prechodného obdobia, rovnako ako tie, ktoré boli vyhlásené po uplynutí tohto obdobia, sú záväzné v celom rozsahu pre Spojené kráľovstvo a v Spojenom kráľovstve.
- 31 Keďže tento návrh na začatie prejudiciálneho konania bol doručený do kancelárie Súdneho dvora 29. júla 2020, Súdny dvor má naďalej právomoc rozhodnúť o tomto návrhu a vnútroštátny súd je viazaný týmto rozsudkom.

- 32 Dňa 25. mája 2021 Súdny dvor položil účastníkom konania a ostatným dotknutým osobám otázku v zmysle článku 23 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie, ktorou ich vyzval, aby sa na účely odpovede, najmä na prvú prejudiciálnu otázku, vyjadrili k prípadnému vplyvu rozsudku z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca) (C-507/19, EU:C:2021:3).
- 33 NB a AB, minister vnútra, Úrad vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov a Európska komisia predložili odpovede na túto otázku. Dňa 25. mája 2021 Súdny dvor položil Úradu vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov aj otázku týkajúcu sa právnych záväzkov UNRWA, pokiaľ ide o pomoc zdravotne postihnutým deťom a o skutočne zavedených opatreniach, najmä v Libanone. Vysoký komisár Organizácie Spojených národov pre utečencov, ako aj NB a AB odpovedali na túto otázku.

O prejudiciálnych otázkach

Úvodné pripomienky

- 34 Pred zodpovedaním položených otázok treba v prvom rade pripomenúť, že podľa článku 1 protokolu (č. 21) o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti (Ú. v. EÚ C 115, 2008, s. 295), ktorý je pripojený k ZEÚ a k ZFEÚ, Spojené kráľovstvo využíva odchylný režim zahrňajúci všetky opatrenia prijaté v rámci priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, a má možnosť nezúčastňovať sa na legislatívnych postupoch v tejto oblasti.
- 35 Hoci sa Spojené kráľovstvo, ako sa uvádza v odôvodnení 38 smernice 2004/83, podieľalo na prijatí a uplatňovaní tejto smernice, využilo tento odchylný režim pre smernicu 2011/95, ktorou sa zrušila smernica 2004/83 s účinnosťou od 21. decembra 2013.
- 36 Ako sa uvádza v odôvodnení 50 smernice 2011/95, Spojené kráľovstvo sa nezúčastnilo na prijatí tejto smernice a nie je ňou viazané, ani nepodliehalo jej uplatňovaniu.
- 37 Okrem toho z článku 40 smernice 2011/95 vyplýva, že smernica 2004/83 sa zrušuje s účinnosťou od 21. decembra 2013 len pre členské štáty viazané smernicou 2011/95.
- 38 Za týchto podmienok sa vo vzťahu k Spojenému kráľovstvu naďalej uplatňuje smernica 2004/83, a to v medziach pripomenutých v bodoch 29 a 30 tohto rozsudku.
- 39 V druhom rade treba tiež pripomenúť, ako vyplýva z odôvodnení 3, 16 a 17 smernice 2004/83, že Ženevský dohovor poskytuje základný kameň pre medzinárodný právny režim na ochranu utečencov a že ustanovenia tejto smernice o podmienkach pre priznanie postavenia utečenca, ako aj o obsahu tohto postavenia, boli prijaté ako usmernenie pre príslušné orgány členských štátov pri uplatňovaní tohto dohovoru na základe spoločných pojmov a kritérií (rozsudky zo 17. júna 2010, Bolbol, C-31/09, EU:C:2010:351, bod 37, ako aj z 19. decembra 2012, Abed El Karem El Kott a i., C-364/11, EU:C:2012:826, bod 42).
- 40 Ustanovenia smernice 2004/83 je preto potrebné vykladať s ohľadom na jej celkovú štruktúru a jej cieľ pri súčasnom rešpektovaní Ženevského dohovoru a iných relevantných Zmlúv, na ktoré odkazuje článok 78 ods. 1 ZFEÚ. Ako vyplýva z odôvodnenia 10 tejto istej smernice, tento výklad

treba vykonať aj v súlade s právami, ktoré priznáva Charta základných práv (rozsudky zo 17. júna 2010, Bolbol, C-31/09, EU:C:2010:351, bod 38, ako aj z 19. decembra 2012, Abed El Karem El Kott a i., C-364/11, EU:C:2012:826, bod 43).

- 41 V treťom rade je potrebné spresniť, že článok 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 v podstate zodpovedá článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2011/95, takže judikatúra týkajúca sa tohto druhého ustanovenia je relevantná pre výklad prvého uvedeného ustanovenia [pozri analogicky rozsudok z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca), C-507/19, EU:C:2021:3, bod 37].
- 42 Na položené otázky treba odpovedať s prihliadnutím na tieto úvahy.

O prvej otázke

- 43 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2004/83 vykladať v tom zmysle, že na účely určenia, či ochrana alebo pomoc UNRWA zanikla, takže osoba môže mať *ipso facto* nárok na „postavenie utečenca“ v zmysle tohto ustanovenia, treba zohľadniť len relevantné okolnosti, ktoré nastali v čase odchodu tejto osoby z oblasti pôsobenia UNRWA, alebo aj okolnosti, ktoré nastali v čase, keď príslušné orgány posudzujú žiadosť o priznanie postavenia utečenca alebo keď dotknuté súdne orgány rozhodujú o odvolaní proti rozhodnutiu o zamietnutí priznania takéhoto postavenia.
- 44 Na účely odpovede na túto otázku treba pripomenúť, že v zmysle článku 12 ods. 1 písm. a) prvej vety smernice 2004/83 štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátneho občianstva je vylúčená z postavenia utečenca, „ak spadá do rozsahu článku 1 D Ženevského dohovoru, týkajúceho sa ochrany alebo pomoci od orgánov alebo agentúr Organizácie Spojených národov iných ako Úradu Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov“.
- 45 Článok 1 D prvý odsek Ženevského dohovoru uvádza, že sa nevzťahuje na osoby, ktoré „v súčasnosti majú“ ochranu alebo pomoc „iných orgánov alebo odborných organizácií Organizácie Spojených národov, než je Úrad Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov“.
- 46 UNRWA je agentúrou Organizácie Spojených národov, ktorá bola zriadená na to, aby poskytovala ochranu a pomoc Palestínčanom, ktorí majú postavenie „palestínskych utečencov“. Jej mandát, ktorý bol predĺžený do 30. júna 2023, sa vzťahuje na oblasť jej pôsobenia, ktorú tvorí päť oblastí, a to Pásmo Gazy, západný breh Jordánu (vrátane Východného Jeruzalema), Jordánsko, Libanon a Sýria.
- 47 Každá osoba, ako je NB a AB, ktorá je zaregistrovaná UNRWA, tak môže využívať ochranu a pomoc tejto agentúry na účely zlepšenia jej životných podmienok ako utečenca (pozri v tomto zmysle rozsudok z 25. júla 2018, Alheto, C-585/16, EU:C:2018:584, bod 84).
- 48 Z dôvodu tohto osobitného postavenia utečenca zavedeného na uvedených územiach Blízkeho východu pre Palestínčanov sú osoby zaregistrované agentúrou UNRWA na základe článku 12 ods. 1 písm. a) prvej vety smernice 2004/83, ktorý zodpovedá článku 1 D prvému odseku Ženevského dohovoru, v zásade vylúčené z priznania postavenia utečenca v Únii [rozsudok z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca), C-507/19, EU:C:2021:3, bod 49 a citovaná judikatúra].

- 49 Okrem toho z článku 12 ods. 1 písm. a) druhej vety smernice 2004/83, ktorý zodpovedá článku 1 D druhému odseku Ženevského dohovoru, vyplýva, že ak žiadateľ o medzinárodnú ochranu v Únii už ďalej nepožíva ochranu ani pomoc UNRWA, táto výnimka sa prestane uplatňovať [rozsudok z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca), C-507/19, EU:C:2021:3, bod 50 a citovaná judikatúra].
- 50 Článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2004/83 sa teda uplatní, ak sa na základe individuálneho posúdenia všetkých relevantných skutočností ukáže, že sa dotknutá osoba bez štátneho občianstva s palestínskym pôvodom nachádza v situácii vážnej osobnej neistoty a že UNRWA, ktorej pomoc dotknutá osoba požadovala, jej nie je schopná zaručiť životné podmienky zodpovedajúce jej poslaniu, takže táto osoba bez štátneho občianstva je z dôvodov vymykajúcich sa jej kontrole a nezávislých od jej vôle nútená opustiť oblasť pôsobenia UNRWA. V tomto prípade sa uvedená osoba bez štátneho občianstva môže, okrem prípadu, že by sa na ňu vzťahoval niektorý z dôvodov vylúčenia uvedený v článku 12 ods. 1 písm. b), článku 12 ods. 2 a v článku 12 ods. 3 tejto smernice, dovoliť *ipso facto* uplatnenia tejto smernice bez toho, aby musela nevyhnutne preukázať, že má oprávnenú obavu z prenasledovania v zmysle článku 2 písm. c) uvedenej smernice [rozsudok z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca), C-507/19, EU:C:2021:3, bod 51 a citovaná judikatúra].
- 51 V tejto súvislosti však treba spresniť, že skutočnosť, že sa možno *ipso facto* dovoliť uplatnenia uvedenej smernice v zmysle jej článku 12 ods. 1 písm. a), však nevedie ku vzniku bezpodmienečného práva na priznanie postavenia utečenca. Hoci totiž osoba, ktorá má právo dovoliť sa uplatnenia smernice 2004/83 *ipso facto*, nemusí nevyhnutne preukázať, že sa obáva prenasledovania v zmysle článku 2 písm. c) tejto smernice, napriek tomu musí predložiť, ako to urobili aj žalobcovia vo veci samej, žiadosť o priznanie postavenia utečenca, ktorú musia posúdiť príslušné orgány zodpovedného členského štátu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. decembra 2012, Abed El Karem El Kott a i., C-364/11, EU:C:2012:826, body 75 a 76).
- 52 Vzhľadom na to, ako v podstate uviedol generálny advokát v bode 52 svojich návrhov, hoci článok 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 konkrétne neuvádza, aký okamih je relevantný pre posúdenie zániku pomoci alebo ochrany UNRWA príslušnými vnútroštátnymi orgánmi alebo súdmi, použitie formulácie „v súčasnosti majú“ v prvom odseku článku 1 D Ženevského dohovoru a „zanikla“ v druhom odseku toho istého ustanovenia hovorí v prospech posudzovania, ktorého cieľom je určiť, či táto pomoc alebo ochrana skutočne zanikla v zmysle článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83.
- 53 Za týchto podmienok sa takéto posúdenie musí zakladať na individuálnom posúdení všetkých relevantných skutočností alebo faktorov predmetnej situácie, tak ako k nemu dochádza v okamihu odchodu dotknutých žiadateľov z oblasti pôsobenia UNRWA, pričom sa zohľadnia okolnosti, ktoré nastali v okamihu, keď príslušné správne orgány vydajú svoje rozhodnutie o žiadosti podanej dotknutou osobou o priznanie postavenia utečenca alebo dotknuté súdne orgány rozhodujú o odvolaní proti rozhodnutiu o nepriznaní postavenia utečenca. Treba najmä zohľadniť situáciu, v ktorej je dotknutá osoba schopná vrátiť sa do oblasti pôsobenia UNRWA, keďže okolnosti, na základe ktorých bola uznaná za utečenca, zanikli [pozri v tomto zmysle rozsudky z 19. decembra 2012, Abed El Karem El Kott a i., C-364/11, EU:C:2012:826, bod 77, ako aj z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca), C-507/19, EU:C:2021:3, body 59 a 66].

- 54 Potreba vykonať takéto posúdenie je v súlade so všeobecnou štruktúrou režimu zavedeného smernicou 2004/83. V tejto súvislosti z článku 4 ods. 3 písm. a) smernice 2004/83 a jej článku 5 ods. 1 vyplýva, že na účely rozhodnutia o žiadosti o medzinárodnú ochranu je potrebné zohľadniť všetky relevantné skutočnosti týkajúce sa krajiny pôvodu „v čase prijatia rozhodnutia o žiadosti“, ako aj prípadne udalosti, ktoré nastali po odchode žiadateľa z krajiny pôvodu.
- 55 V tejto súvislosti treba okrem toho spresniť, ako už Súdny dvor rozhodol, že podľa článku 46 ods. 3 smernice 2013/32 sú členské štáty povinné upraviť svoje vnútroštátne právo tak, aby rozhodovanie o opravných prostriedkoch uvedených v tomto ustanovení zahŕňalo posúdenie „v plnom rozsahu a *ex nunc*“, prinajmenšom v konaniach o opravnom prostriedku pred súdom prvého stupňa, všetkých skutkových a právnych okolností, ktoré mu umožnia vykonať aktualizované posúdenie danej veci. Ako už spresnil Súdny dvor, výraz „*ex nunc*“ a prídavné meno „v plnom rozsahu“ nachádzajúce sa v tomto ustanovení zdôrazňujú povinnosť súdu vykonať posúdenie pri zohľadnení tak skutočností, ktoré rozhodujúci orgán zohľadnil alebo mal zohľadniť, ako aj nových skutočností, ktoré nastali po prijatí rozhodnutia, ktoré je predmetom opravného prostriedku. Právomoc súdu zohľadniť nové skutočnosti, o ktorých tento orgán nerozhodol, je teda v súlade s cieľom smernice 2013/32, ktorým je, ako vyplýva najmä z jej odôvodnenia 18, najmä to, aby sa žiadosti o medzinárodnú ochranu vybavili „čo najskôr bez toho, aby bolo dotknuté vykonanie primeraného a úplného posúdenia“ [rozsudok z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca), C-507/19, EU:C:2021:3, bod 40 a citovaná judikatúra].
- 56 Ako totiž uviedla Komisia vo svojich písomných pripomienkach, hoci určitá osoba bola v minulosti nútená opustiť oblasť pôsobenia, pretože sa nachádzala v osobnom stave vážnej neistoty, nič neodôvodňuje, aby jej bolo priznané *ipso facto* postavenie utečenca na základe článku 12 ods. 1 písm. a) druhej vety smernice 2004/83, ak sa situácia v oblasti pôsobenia medziasom značne zlepšila, takže osoba by sa už nenachádzala v stave vážnej neistoty a UNRWA by jej mohla opäť zabezpečiť životné podmienky v súlade so svojím poslaním. V dôsledku toho musia orgány a súdy, ktoré majú rozhodnúť o možnosti dovoľávať sa *ipso facto* postavenia utečenca, tiež overiť, či sa v súčasnosti možno vrátiť do oblasti pôsobenia UNRWA. Ak je to tak, žiadateľ by mal byť podľa článku 12 ods. 1 písm. a) prvej vety smernice 2004/83 vylúčený z postavenia utečenca.
- 57 Je teda na príslušných vnútroštátnych orgánoch a súdoch, aby vykonali individuálne posúdenie všetkých relevantných skutočností na účely overenia nielen toho, či môže byť opustenie oblasti pôsobenia UNRWA osobami, ktoré požiadali o postavenie utečenca podľa druhej vety článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83, v súlade s judikatúrou pripomenutou v bode 50 tohto rozsudku odôvodnené dôvodmi, ktoré nemohli ovplyvniť a ktoré sú nezávislé od ich vôle, a bránili im tak využívať ochranu alebo pomoc poskytovanú zo strany UNRWA, ale aj toho, či je im v súčasnosti bránené takúto ochranu alebo pomoc využívať pre údajné zhoršenie situácie v dotknutej oblasti pôsobenia z dôvodov, ktoré nemôžu ovplyvniť a ktoré sú nezávislé od ich vôle.
- 58 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2004/83 sa má vykladať v tom zmysle, že na účely určenia, či ochrana alebo pomoc UNRWA zanikla, takže osoba môže mať *ipso facto* nárok na „postavenie utečenca“ v zmysle tohto ustanovenia, treba v rámci individuálneho posúdenia zohľadniť relevantné okolnosti, ktoré nastali nielen v okamihu, keď táto osoba opustí oblasť pôsobenia UNRWA, ale aj v okamihu, keď príslušné správne orgány skúmajú žiadosť o priznanie postavenia utečenca alebo dotknuté súdne orgány rozhodnú o odvolaní podanom proti rozhodnutiu o odmietnutí priznania postavenia utečenca.

O druhej otázke

- 59 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2004/83 vykladať v tom zmysle, že v rámci analýzy na účely určenia, či ochrana alebo pomoc UNRWA zanikla, takže osoba môže mať *ipso facto* nárok na „postavenie utečenca“ v zmysle tohto ustanovenia, pokiaľ dotknutá osoba preukáže, že bola nútená opustiť oblasť pôsobenia UNRWA z dôvodov, ktoré nemohla ovplyvniť a ktoré sú nezávislé od jej vôle, prináleží členskému štátu, ak sa domnieva, že sa táto osoba už môže vrátiť do tejto oblasti a využívať túto ochranu alebo pomoc, aby preukázal, že ide o takýto prípad.
- 60 Na účely odpovede na túto otázku treba pripomenúť, že v súlade s článkom 13 smernice 2004/83 členské štáty priznajú postavenie utečenca štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátneho občianstva, ktorá spĺňa podmienky na priznanie postavenia utečenca v súlade s kapitolami II a III tejto smernice.
- 61 Za týchto podmienok sa na účely priznania postavenia utečenca žiadateľovi podľa článku 12 ods. 1 písm. a) druhej vety uvedenej smernice, ktorá sa nachádza v kapitole III tejto smernice, musí vykonať posúdenie relevantných skutočností a okolností v súlade s článkom 4 smernice 2004/83, ktorý sa nachádza v kapitole II tejto smernice.
- 62 Konkrétne podľa článku 4 ods. 1 smernice 2004/83 členské štáty môžu považovať za povinnosť žiadateľa predložiť čo najskôr všetky dôkazy potrebné na zdôvodnenie jeho žiadosti o medzinárodnú ochranu. V spolupráci so žiadateľom povinnosťou členského štátu je teda posúdiť príslušné zložky žiadosti.
- 63 V tejto súvislosti treba uviesť, že posúdenie skutočností a okolností stanovených v článku 4 smernice 2004/83, na ktorom je založená žiadosť o medzinárodnú ochranu, sa uskutočňuje v podstate v dvoch rôznych etapách. Prvá etapa sa týka určenia skutkových okolností, ktoré môžu predstavovať dôkazy na podporu žiadosti, kým druhá etapa sa týka právneho posúdenia týchto dôkazov, pričom spočíva v rozhodnutí o tom, či sú s ohľadom na skutočnosti charakterizujúce konkrétny prejednávaný prípad splnené hmotnoprávne podmienky na priznanie medzinárodnej ochrany stanovené v smernici 2004/83 (rozsudok z 2. decembra 2014, A a i., C-148/13 až C-150/13, EU:C:2014:2406, bod 55).
- 64 V rámci tejto prvej etapy, do ktorej patrí druhá otázka, hoci je podľa článku 4 ods. 1 smernice 2004/83 žiadateľ povinný predložiť čo možno najskôr všetky dôkazy potrebné na zdôvodnenie svojej žiadosti o medzinárodnú ochranu, Súdny dvor už objasnil, že orgány členských štátov musia v prípade potreby aktívne spolupracovať s týmto žiadateľom na účely určenia a doplnenia skutočností relevantných pre žiadosť, pričom tieto orgány majú navyše často lepšie postavenie ako žiadateľ, pokiaľ ide o prístup k určitému druhu dokumentov (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. novembra 2012, M., C-277/11, EU:C:2012:744, body 65 a 66).
- 65 V prejednávanej veci je teda nepochybne možné vyvodiť z článku 4 ods. 1 smernice 2004/83, že žiadateľom prináleží predložiť dôkaz, že skutočne využili ochranu alebo pomoc UNRWA a že táto ochrana alebo pomoc zanikla. Pokiaľ však žiadatelia môžu predložiť dôkaz, že v okamihu opustenia oblasti pôsobenia UNRWA boli skutočne nútení tak urobiť z dôvodov, ktoré nemohli ovplyvniť a ktoré sú nezávislé od ich vôle, najmä preto, že sa nachádzali v osobnom stave vážnej neistoty a že UNRWA im nemohla zabezpečiť životné podmienky, ktoré sú v súlade s jej poslaním

v tejto oblasti, prináleží následne členskému štátu, aby v prípade potreby preukázal, že tieto okolnosti sa mohli medzičasom zmeniť v dotknutej oblasti pôsobenia, takže tieto osoby mohli znovu využívať ochranu alebo pomoc UNRWA.

- 66 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy treba na druhú otázku odpovedať tak, že článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2004/83 sa má vykladať v tom zmysle, že v rámci analýzy na účely určenia, či ochrana alebo pomoc UNRWA zanikla, takže osoba môže mať *ipso facto* nárok na „postavenie utečenca“ v zmysle tohto ustanovenia, pokiaľ dotknutá osoba preukáže, že bola nútená opustiť oblasť pôsobenia UNRWA z dôvodov, ktoré nemohla ovplyvniť a ktoré sú nezávislé od jej vôle, prináleží členskému štátu, ak sa domnieva, že sa táto osoba už môže vrátiť do tejto oblasti a využívať túto ochranu alebo pomoc, aby preukázal, že ide o takýto prípad.

O tretej otázke

- 67 Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2004/83 vykladať v tom zmysle, že na účely určenia, či ochrana alebo pomoc UNRWA zanikla v zmysle tohto ustanovenia, takže osoba, ktorá požiadala o priznanie medzinárodnej ochrany, bola nútená opustiť oblasť pôsobenia tejto agentúry, je potrebné preukázať, že UNRWA alebo štát, na území ktorého pôsobí, mali úmysel spôsobiť tejto osobe škodu alebo ju zbaviť pomoci konaním alebo opomenutím.
- 68 Na účely odpovede na túto otázku treba pripomenúť, že ako už Súdny dvor rozhodol, na účely určenia, či pomoc alebo ochrana UNRWA skutočne zanikli v zmysle článku 12 ods. 1 písm. a) druhej vety smernice 2004/83, príslušným vnútroštátnym orgánom a súdom prináleží, aby overili, či je odchod dotknutej osoby odôvodnený dôvodmi vymykajúcimi sa jej kontrole a nezávislými od jej vôle, ktoré ju nútia opustiť túto oblasť a tým bránia využívaniu pomoci poskytovanej prostredníctvom UNRWA (rozsudok z 19. decembra 2012, Abed El Karem El Kott a i., C-364/11, EU:C:2012:826, bod 61).
- 69 V tejto súvislosti treba uviesť, že tak článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2004/83, ako aj článok 1 D Ženevského dohovoru vyžadujú objektívne posúdenie otázky, či pomoc alebo ochrana UNRWA skutočne zanikli z akéhokoľvek dôvodu, keďže tento orgán už z objektívnych dôvodov alebo z dôvodov individuálnej situácie žiadateľa nemôže zabezpečiť životné podmienky, ktoré sú v súlade s jej poslaním.
- 70 Na účely takéhoto posúdenia teda nie je potrebné vychádzať zo subjektívnych okolností, akými je úmysel UNRWA alebo štátu, na území ktorého pôsobí. Zavedenie takejto požiadavky na účely uplatnenia článku 12 ods. 1 písm. a) smernice 2004/83 by totiž viedlo k neoprávnenému zúženiu pôsobnosti tohto ustanovenia a k neoprávnenému a značnému obmedzeniu rozsahu ochrany priznanej osobám bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu.
- 71 Je pravda, ako uviedol generálny advokát v bode 74 svojich návrhov, ak by bolo preukázané, že UNRWA alebo štát, v ktorom pôsobí, úmyselne spôsobili ujmu alebo odopreli osobám pomoc alebo ochranu konaním alebo opomenutím, bol by takýto dôkaz prirodzene obzvlášť relevantný. Na účely uplatnenia článku 12 ods. 1 písm. a) druhej vety smernice 2004/83 však nie je potrebné poskytnúť dôkaz o úmysle takejto povahy.
- 72 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy treba na tretiu otázku odpovedať tak, že článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2004/83 sa má vykladať v tom zmysle, že na účely určenia, či ochrana alebo pomoc UNRWA zanikla v zmysle tohto ustanovenia, takže osoba, ktorá požiadala

o priznanie medzinárodnej ochrany, bola nútená opustiť oblasť pôsobenia tejto agentúry, nie je potrebné preukázať, že UNRWA alebo štát, na území ktorého pôsobí, mal úmysel spôsobiť tejto osobe škodu alebo ju zbaviť pomoci konaním alebo opomenutím. Na účely tohto ustanovenia stačí preukázať, že pomoc alebo ochrana UNRWA skutočne zanikla z akéhokoľvek dôvodu, takže táto agentúra už z objektívnych dôvodov alebo v súvislosti s individuálnou situáciou uvedenej osoby nie je schopná zabezpečiť jej životné podmienky, ktoré sú v súlade s poslaním, ktoré jej bolo zverené.

O štvrtej otázke

- 73 Svojou štvrtou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2004/83 v spojení s článkom 1 D Ženevského dohovoru vykladať v tom zmysle, že v rámci posúdenia podmienok vyžadovaných na overenie, či došlo k zániku ochrany alebo pomoci UNRWA, takže osoba môže mať *ipso facto* nárok na „postavenie utečenca“ v zmysle tohto ustanovenia smernice 2004/83, treba zohľadniť pomoc poskytovanú tejto osobe aktérmi občianskej spoločnosti, ako sú mimovládne organizácie.
- 74 Na účely odpovede na túto otázku treba uviesť, že tak článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2004/83, ako aj článok 1 D Ženevského dohovoru odkazujú len na ochranu alebo pomoc „iných orgánov alebo odborných organizácií Organizácie Spojených národov, než je Úrad Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov“ a neuvádzajú prípadnú podporu alebo služby poskytované inými subjektmi, mimo Organizácie Spojených národov, ako sú mimovládne organizácie.
- 75 Okrem toho, ako bolo pripomenuté v bode 50 tohto rozsudku, článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2004/83 sa uplatňuje vtedy, keď sa na základe individuálneho posúdenia všetkých relevantných skutočností ukáže, že dotknutá osoba bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu sa nachádza v osobitom stave vážnej neistoty a že UNRWA, ktorej pomoc dotknutá osoba požadovala, jej nie je schopná zaručiť životné podmienky zodpovedajúce jej poslaniu, takže táto osoba bez štátneho občianstva je z dôvodov vymykajúcich sa jej kontrole a nezávislých od jej vôle nútená opustiť oblasť pôsobenia UNRWA.
- 76 Za týchto podmienok treba konštatovať, že tak článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2004/83, ako aj článok 1 D Ženevského dohovoru v podstate odkazujú len na ochranu alebo pomoc UNRWA.
- 77 UNRWA je pritom agentúrou Organizácie Spojených národov, ktorú zriadilo jej Valné zhromaždenie a ktorej úlohou je poskytovať ochranu a pomoc palestínskym utečencom v súlade s jej mandátom. Vzhľadom na štatút priznaný UNRWA a úlohu, ktorá jej bola zverená, nemožno hovoriť o prirovnaní tohto orgánu k aktérom občianskej spoločnosti, akými sú mimovládne organizácie, ktorí sú úplne odlišnými subjektmi od UNRWA a nenachádzajú sa v rovnakom postavení ako UNRWA, keďže nemôžu poskytovať „pomoc“ alebo „ochranu“ na účely Ženevského dohovoru a smernice 2004/83.
- 78 To však neumožňuje spochybniť skutočnosť, ako vyplýva zo spisu predloženého Súdnu dvoru, že spolupráca aktérov občianskej spoločnosti, akými sú mimovládne organizácie, môže byť nevyhnutná na to, aby UNRWA mohla plniť svoju úlohu. Zdá sa totiž, že vzhľadom na rastúce ťažkosti, s ktorými sa UNRWA stretla pri plnení svojho mandátu, prinajmenšom v určitých sektoroch svojej oblasti pôsobenia, v praxi takúto spoluprácu využila.

- 79 Za týchto podmienok nemožno vylúčiť, že ak takáto spolupráca existuje, pomoc poskytnutá takými aktérmi občianskej spoločnosti, akými sú mimovládne organizácie, musí byť zohľadnená pri posudzovaní otázky, či došlo k zániku ochrany alebo pomoci UNRWA, takže žiadatelia majú *ipso facto* nárok na postavenie utečenca v zmysle článku 12 ods. 1 písm. a) druhej vety smernice 2004/83.
- 80 Akákoľvek pomoc poskytnutá aktérmi občianskej spoločnosti, akými sú mimovládne organizácie, by sa však mala skutočne zohľadniť za predpokladu, že UNRWA s nimi udržiava formálny vzťah spolupráce stabilnej povahy, v rámci ktorého tieto subjekty pomáhajú UNRWA pri plnení jej mandátu.
- 81 Tak je to najmä v prípade, keď ako v podstate uviedol generálny advokát v bodoch 83 až 85 svojich návrhov, poskytnutie takejto ochrany alebo pomoci bolo zákonne zverené mimovládnym organizáciám štátom, na území ktorého pôsobí UNRWA, a palestínski utečenci majú skutočne právo na prístup k ochrane alebo pomoci poskytovanej predmetnými mimovládnymi organizáciami stabilným a nie *ad hoc* spôsobom.
- 82 Okrem toho treba dodať, že ako v podstate uviedol generálny advokát v bode 79 svojich návrhov, v tomto kontexte sa úloha štátu, v ktorom UNRWA pôsobí, môže ukázať ako rozhodujúca, pretože umožňuje UNRWA účinne plniť jej mandát a zabezpečuje, aby dotknuté osoby žili v dôstojných podmienkach [pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. januára 2021, Bundesrepublik Deutschland (Postavenie osoby bez štátneho občianstva palestínskeho pôvodu ako utečenca) (C-507/19, EU:C:2021:3, body 58 a 62)].
- 83 Ak teda palestínski utečenci skutočne majú právo na stabilný prístup ku vzdelaniu a zdravotnej starostlivosti poskytovaným predmetným štátom, táto situácia by sa mala zohľadniť v rámci celkového posúdenia všetkých relevantných okolností podľa článku 12 ods. 1 písm. a) druhej vety smernice 2004/83.
- 84 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na štvrtú otázku odpovedať tak, že článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2004/83 v spojení s článkom 1 D Ženevského dohovoru sa má vykladať v tom zmysle, že v rámci posúdenia podmienok vyžadovaných na overenie, či došlo k zániku ochrany alebo pomoci UNRWA, takže osoba môže mať *ipso facto* nárok na „postavenie utečenca“ v zmysle tohto ustanovenia smernice 2004/83, treba zohľadniť pomoc poskytovanú tejto osobe aktérmi občianskej spoločnosti, ako sú mimovládne organizácie, za predpokladu, že UNRWA s nimi udržiava formálny vzťah spolupráce stabilnej povahy, v rámci ktorého tieto subjekty pomáhajú UNRWA pri plnení jej mandátu.

O trovách

- 85 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

1. Článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice Rady 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu, a obsah poskytovanej ochrany, sa má vykladať v tom zmysle, že na účely určenia, či ochrana alebo pomoc agentúry Organizácie Spojených národov (pre pomoc a prácu v prospech palestínskych utečencov na Blízkom východe) (UNRWA) zanikla, takže osoba môže mať *ipso facto* nárok na „postavenie utečenca“ v zmysle tohto ustanovenia, treba v rámci individuálneho posúdenia zohľadniť relevantné okolnosti, ktoré nastali nielen v okamihu, keď táto osoba opustí oblasť pôsobenia UNRWA, ale aj v okamihu, keď príslušné správne orgány skúmajú žiadosť o priznanie postavenia utečenca alebo dotknuté súdne orgány rozhodnú o odvolaní podanom proti rozhodnutiu o odmietnutí priznania postavenia utečenca.
2. Článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2004/83 sa má vykladať v tom zmysle, že v rámci analýzy na účely určenia, či ochrana alebo pomoc agentúry Organizácie Spojených národov (pre pomoc a prácu v prospech palestínskych utečencov na Blízkom východe) (UNRWA) zanikla, takže osoba môže mať *ipso facto* nárok na „postavenie utečenca“ v zmysle tohto ustanovenia, pokiaľ dotknutá osoba preukáže, že bola nútená opustiť oblasť pôsobenia UNRWA z dôvodov, ktoré nemohla ovplyvniť a ktoré sú nezávislé od jej vôle, prináleží členskému štátu, ak sa domnieva, že sa táto osoba už môže vrátiť do tejto oblasti a využívať túto ochranu alebo pomoc, aby preukázal, že ide o takýto prípad.
3. Článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2004/83 sa má vykladať v tom zmysle, že na účely určenia, či ochrana alebo pomoc agentúry Organizácie Spojených národov (pre pomoc a prácu v prospech palestínskych utečencov na Blízkom východe) (UNRWA) zanikla v zmysle tohto ustanovenia, takže osoba, ktorá požiadala o priznanie medzinárodnej ochrany, bola nútená opustiť oblasť pôsobenia tejto agentúry, nie je potrebné preukázať, že UNRWA alebo štát, na území ktorého pôsobí, mal úmysel spôsobiť tejto osobe škodu alebo ju zbaviť pomoci konaním alebo opomenutím. Na účely tohto ustanovenia stačí preukázať, že pomoc alebo ochrana UNRWA skutočne zanikla z akéhokoľvek dôvodu, takže táto agentúra už z objektívnych dôvodov alebo v súvislosti s individuálnou situáciou uvedenej osoby nie je schopná zabezpečiť jej životné podmienky, ktoré sú v súlade s poslaním, ktoré jej bolo zverené.
4. Článok 12 ods. 1 písm. a) druhá veta smernice 2004/83 v spojení s článkom 1 D Dohovoru o právnom postavení utečencov, podpísaného v Ženeve 28. júla 1951, sa má vykladať v tom zmysle, že v rámci posúdenia podmienok vyžadovaných na overenie, či došlo k zániku ochrany alebo pomoci agentúry Organizácie Spojených národov (pre pomoc a prácu v prospech palestínskych utečencov na Blízkom východe) (UNRWA), takže osoba môže mať *ipso facto* nárok na „postavenie utečenca“ v zmysle tohto ustanovenia smernice 2004/83, treba zohľadniť pomoc poskytovanú tejto osobe aktérmi občianskej spoločnosti, ako sú mimovládne organizácie, za predpokladu, že UNRWA s nimi udržiava formálny vzťah spolupráce stabilnej povahy, v rámci ktorého tieto subjekty pomáhajú UNRWA pri plnení jej mandátu.

Podpisy